

Researcher: Social Sciences Studies

ISSN: 2148 - 2691

2016, Volume 4, Issue 1, p. 85-93

YAŞAM BOYU ÖĞRENME İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ¹

INVESTGATION OF POSTGRADUATE THESIS RELATED TO LIFELONG LEARNING

Emin Tamer YENEN² & Hasan Hüseyin KILINÇ³ & Ayhan BULUT⁴

ABSTRACT

In this study, we aim to detect general trends on lifelong learning. In this context, masters and doctoral thesis carried out at different institutes and faculties, related to lifelong learning between 2007 and 2014 have been analyzed. It is expected that the study will shed light on new research to be carried out in this field by indicating certain areas, variables, samples and methods etc. of the thesis. In this study, document review technique has been used in the framework of scanning model. The thesis have been analyzed with the frequency and percentage techniques by making a general evaluation in terms of research subjects, models and measurement tools they use, sample types and statistical techniques.

Key Words: Need for learning, lifelong learning, postgraduate thesis.

ÖZET

Bu çalışmada, yaşam boyu ya da hayat boyu öğrenmeyle ilgili genel eğilimlerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmada, farklı enstitü ve fakülteler bünyesindeki anabilim dallarında yapılan yaşam boyu ve hayat boyu öğrenme ile ilgili 2007 ve 2014 arasındaki yüksek lisans ve doktora tezleri analiz edilmiştir. Çalışmanın, incelenen tezlerde çalışılan belirli alanları, değişkenleri, örneklemi ve yöntemleri belirterek, bu alanda yapılacak olan yeni araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırmada, tarama modeli çerçevesinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. İncelenen tezlerin, araştırma konuları, kullandıkları modeller, ölçme araçları, örneklem türleri ve tezlerde yapılan istatistiksel teknikler betimsel istatistik tekniklerinden frekans ve yüzdelerle analiz edilmiş ve genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme ihtiyacı, yaşam boyu öğrenme, lisansüstü tezler.

¹ Bu çalışma 3. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur

² PhD Student, Gazi Osman Paşa University, tamer-yenen@hotmail.com

³ Assist. Prof. Dr., Nevşehir University, hhhkilinc_23@hotmail.com

⁴ PhD Student, Gazi Osman Paşa University, ayhanbulut44@hotmail.com

Giriş

Hızla değişen bilim ve teknoloji, birey ve toplumların yaşamlarını etkileyerek bir yandan onları değişime zorlarken, diğer yandan da eğitim ve öğrenmenin önemini arttırmaktadır. Eğitim aracılığıyla bireyler toplum içerisindeki yeni rollerine adapte olmakta ve değişime ayak uydurmaktadırlar. Bilgi çağının yetişmiş ve donanımlı bireylere olan ihtiyacının bir gerekliliği olan eğitim ve öğrenme, bilginin engin genişliğinde sadece eğitim kurumlarında bahsi geçen kavramlar olmaktan çoktan çıkmıştır. Günümüz teknolojisinin sağladığı imkanlar sayesinde insanoğlu her an ve her yerde öğrenme içerisinde olabilir. Bu sebeple bilgi çağı toplumlarında, bilginin aktarılması değil bilgiye ulaşma yollarının öğretilmesi önem kazanmakta ve “öğrenmeyi öğrenme” kavramı gün geçtikçe hayatımızda yer almaya başlamaktadır (Aksoy, 2013).

Toplumun genel gerekliliklerinin doğal bir sonucu olan öğrenme ihtiyacı, özelde bireylerin kendilerini herhangi bir alanda geliştirmek istemelerinden ya da küreselleşen ekonominin kendisine yetişmiş ve verimli insan gücü temin etme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı günümüzde çoğu birey istek ve ihtiyaçlarına göre okul dışı kurslara gitmekte ya da çıraklık eğitim merkezleri, halk eğitim merkezleri ya da meslek edindirme kursları gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sertifika programları düzenlenmektedir.

Sürekli artan öğrenme ihtiyacı ve gelişmekte olan yeni dünya koşullarına uyum sağlama noktasında karşımıza güncelliğini hiç yitirmeyen yaşam boyu öğrenme kavramı çıkmaktadır. Yaşam boyu öğrenme, bireylerin ihtiyaçlarını gözeterek örgün veya yaygın eğitim yoluyla gerçekleştirilebilen, bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın yanında onları topluma da kazandırmayı amaçlayan bir eğitim etkinliği olarak tanımlanmaktadır (Demirel ve Yağcı, 2012). Benzer şekilde Diker Coşkun ve Demirel, (2012); çalışmalarında, yaşam boyu öğrenmeyi, kişilerin son gündemdeki nitelikli bilgileri öğrenmelerinde ve küreselleşen dünyada kendilerine yer bulmalarında önemli bir faktör olarak görmüşlerdir. Avrupa Birliği tanımına göre yaşam boyu öğrenme, bireylerin bilgi, yetenek ve yeterliliklerini geliştirmelerinde gösterdikleri tüm çaba ve faaliyetlerin bütünüdür (Turan, 2005). Yaşam boyu öğrenme bir başka ifadeyle, zaman, mekan, yaş, ekonomik durum ve eğitim durumu gibi sınırlandırmaları olmayan bir öğrenme sürekliliği olarak da tanımlanabilir (Gencel, 2013). Yaşam boyu öğrenme üzerine yapılan tanımlardan, bu kavramın sadece okul eğitimi kapsamında olan bir olgu olmadığı, yetişkin eğitimi ve mesleki eğitim faaliyetlerini de içerdiği anlaşılmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme, küresel boyutta ilgi odağı olan bir kavramdır. 1970’li yıllarda UNESCO’nun politikalarında yer alan yaşam boyu öğrenme, Avrupa’da da 1990’lı yılların başından bu yana önemini giderek arttırmaktadır (Beycioğlu ve Konan, 2008). Bunun sonucu olarak, 1996 yılı Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yılı olarak kabul edilmiştir. Bu süreçte öğrenen bir toplumun önemi vurgulanarak bilgi edinimlerinin desteklenmesi, okul ve iş piyasası arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi ve eğitime yatırımın artırılması yaşam boyu öğrenmenin temel kazanımları olarak belirlenmiştir (Erdamar, 2011).

Günümüzde yaşam boyu öğrenme kavramı Türkiye’de de önem kazanmakta ve bu yönde politikalar geliştirilmektedir. Bunun en büyük örneklerinden biri de 2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’nün Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü olarak adının değiştirilmesidir. Bu kapsamda Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün faaliyetleri ve yetkileri genişletilmiş ve her il Milli Eğitim Müdürlüklerinde birer şubesi açılmıştır. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü genel olarak; zorunlu eğitim kapsamı dışındaki her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yaşam boyu sürdürülecek şekilde yaygınlaştırılması için politikalar üretmeyi, bunları uygulamayı, takip etmeyi ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Bangir Alpan ve Durdubaşoğlu, 2013).

Yaşam boyu öğrenme aynı zamanda Türkiye’deki araştırmacıların da sıklıkla incelediği bir alan haline gelmektedir (Aksoy, 2013). Araştırmacıların genellikle, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini, algılarını ve yeterliklerini ölçmeye yönelik birçok örneklem türü ve değişken üzerinde çalıştıkları görülmektedir. Ayrıca araştırmacılar, yaşam boyu öğrenmenin kavramsal çerçevesi, tarihsel gelişimi, Avrupa Birliği ve Türkiye içerisindeki yeri ile ilgili konulara da değinmektedirler.

Söz konusu alanla ilgili son yıllarda, birçok farklı enstitü ve fakülte bünyesinde yapılan tez çalışmalarına rastlanmaktadır. Ancak alanyazında, yaşam boyu öğrenmeyle ilgili lisansüstü tez çalışmalarını analiz ederek derleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Halbuki, bir konunun derinlemesine incelenmesinde, son eğilimlerinin ve çalışma alanlarının ne olduğunu ve ilerlediği yönelimleri ortaya koymada en etkili yöntem bu alanda yürütülen çalışmaları analiz etmektir; bu çalışmaların belirli ölçütler dahilinde ve belli bir zaman diliminde yapılması, konuyla ilgili genel bir çerçeve çizeceğinden söz konusu alanda çalışacak araştırmacılara fikir sahibi olmaları bakımından büyük faydalar sağlamaktadır (Bıkmaz ve diğerleri, 2013).

Bu doğrultuda çalışmada, farklı enstitü ve fakülteler bünyesindeki anabilim dallarında yapılan yaşam boyu ve hayat boyu öğrenme ile ilgili 2007 ve 2014 arasındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde ayrıca, yaşam boyu ya da hayat boyu öğrenmeyle ilgili genel eğilimlerin ve incelenen tezlerde çalışılan belirli alanların, değişkenlerin, örneklemelerin ve tezlerdeki yöntemlerin genel olarak tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Yaşam boyu öğrenme üzerine yapılan lisansüstü çalışmaları incelemeyi amaçlayan bu çalışma tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da mevcut durumu var olduğu şekliyle ortaya koymayı hedeflemektedir (Karasar, 2012).

Örneklem

Yapılan araştırmada, Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) ulusal tez ağından konu başlığı yaşam boyu öğrenmeyle ilgili yapılan tezlerin 2007 yılı itibariyle başladığı ve 2014 yılında yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu nedenle, 2007 ve 2014 yılları arası yaşam boyu öğrenme ya da hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan 24 tez araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Ancak, bu yıllar arasında yapılan 24 tezin 21'ine açık bir şekilde ulaşılabilmektedir. Ulaşılabilen bu 21 tez araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturan tezlerin 4'ü doktora, 17'si yüksek lisans çalışmasıdır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada, tarama modeli çerçevesinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. İncelenen tezler, araştırma konuları, kullandıkları modeller ve ölçme araçları, örneklem türleri ve yapılan istatistiksel teknikler açısından genel bir değerlendirmesi yapılarak, betimsel istatistik tekniklerinden frekans ve yüzdelerle analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular ve yorumları verilmiştir.

Tezlerin Kabul Edildiği Yıllar

Ulusal tez ağında yapılan incelemede 2007 yılından önce konu alanı yaşam boyu ya da hayat boyu öğrenmeyle ilgili bir tez çalışması bulunmadığı için 2007 yılı başlangıç yılı olarak kabul edilmiştir. Tezlerin 4 (%19,1) tanesi doktora 17 (%80,9) tanesi yüksek lisans çalışmasıdır. Tezlerin yıllara göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.

Tablo. 1

Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	f
2007	2
2008	3
2009	2
2010	2
2011	2
2012	3
2013	1
2014	6
Toplam	21

Tablodan da görüldüğü üzere 2007'den itibaren çalışmalar sabit seyir izlerken 2014 yılında 6 çalışmayla en üst seviyesine çıkmıştır. Bunu 3 çalışmayla 2012 yılı takip etmiştir. Bu yükselen seyirden, yaşam boyu öğrenmenin konu bağlamında canlılığını yitirmediğini aksine Türkiye'de gittikçe artan bir araştırma talebi gördüğünü anlamaktayız.

Tezlerin Yapıldığı Üniversiteler ve Bölümler

Tezlerin yapıldığı üniversiteler incelendiğinde, 4'er tezin Hacettepe ve Ankara Üniversitelerinde, 3 tezin Gazi ve 2 tezin Marmara Üniversitelerinde, 1'er tezin de Dicle, Sakarya, Amasya, Cumhuriyet, Bahçeşehir, İstanbul, Dumlupınar ve 19 Mayıs Üniversitelerinde yapıldığı görülmüştür. Bu çıkan sonuçtan, yaşam boyu öğrenme üzerine yapılan tezlerin yarısından çoğu (% 52,3) Ankara ilindeki üniversitelerde yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Bu durum, Ankara'daki mevcut üniversitelerin köklü bir geçmişe sahip olması bu nedenle lisansüstü çalışmalarına diğer illere nazaran çok önceden başlaması olarak açıklanabilir. İncelenen çalışmaların 12'sinin (%57,1) Eğitim Bilimleri Enstitüsünde, 7'sinin (%33,3) Sosyal Bilimler Enstitüsünde, 1'er tane Fen Bilimleri Enstitüsünde ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünde sunulduğu görülmüştür. İncelenen tezlerin çok farklı bölümlerin bünyesinde yapılması, yaşam boyu öğrenmenin çok geniş bir alana hitap ettiğinin en büyük göstergesidir; 3 çalışma Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında, 2'ser çalışma Eğitim Bilimleri ve Bilgi Teknolojileri Anabilim Dalında ve 1'er çalışma da İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazetecilik Anabilim Dalı, İşletme Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı, Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Halk Eğitimi Bilim Dalı, Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde uygulanmıştır.

Tezlerin Konuları

İncelenen çalışmalarda genel olarak yaşam boyu öğrenmenin genel hatlarıyla tanıtılması ve tarihsel bir çerçeveye oturtulması, yaşam boyu öğrenmenin çeşitli kurumlardaki durumun ortaya konulması, çeşitli örneklem üzerinde ve cinsiyet, yaş, bölüm, mezun olunan fakülte, branş vb. farklı değişkenler açısından yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ve algılarının belirlenmesi, çeşitli alanlarda yaşam boyu öğrenmenin kapsamı, farkındalığı ve yeterliliğinin araştırılması gibi konular belirlenmiştir.

Tezlerdeki Örneklem Türü

Araştırmaların çoğunluğunun üniversite öğrencileri üzerine uygulanmakla beraber, örnekleme çok çeşitlik göze çarpmaktadır. Yaşam boyu öğrenmenin kapsamının geniş olması, lise öğrencilerinden üniversite öğrencilerine, otel personellerinden kütüphane yöneticilerine, öğretmenlerden halk eğitim personeline kadar birçok farklı türde örneklemin çalışılmasına olanak tanımıştır. Örneklem sayısı en az karma bir çalışmada görüşmeye tabi tutulan 9 öğretmenden, en çok 1545 üniversite öğrencisine uygulanan ölçeğe kadar yükselmektedir.

Tezleri Yapanların Cinsiyeti

İncelenen çalışmaların 11 (%52,3) tanesini erkek diğer 10 (%47,7) tanesini ise kadın araştırmacılar gerçekleştirmiştir. Bu durum yaşam boyu öğrenmeyle ilgili tez çalışmalarında kadın ve erkeklerin eşit oranda rol oynadıklarını göstermektedir.

Tezlerdeki Araştırma Modelleri

Aşağıdaki tabloda incelenen tezlerin hangi modeller çerçevesinde yürütüldüğü frekans ve yüzdelerle gösterilmektedir.

Tablo 2.

Tezlerde Kullanılan Modeller

Araştırmanın Modeli	<i>f</i>	%
Tarama (Nicel)	9	42,9
Nitel Araştırma	9	42,9
Karma Desen	3	14,2
Toplam	21	100

İncelenen tezlerin eşit bir şekilde tarama modeli ve nitel desenler etrafında yoğunlaştığını ve üç çalışmanın da iki deseni (hem nicel hem de nitel) kapsayacak şekilde karma desen çerçevesinde yapıldığını, ancak yaşam boyu öğrenmeyle ilgili deneysel bir araştırmanın yapılmadığını görmekteyiz. Bunun en büyük nedeni, yaşam boyu öğrenmenin bir sonuçtan ziyade süreç olgusu olması ve gözlemlenebilmesi ve izlenmesi uzun zaman gerektirmesi olabilir.

Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Aşağıdaki tabloda incelenen tezlerde ne tür veri araçları kullanıldığı frekans ve yüzdelerle gösterilmektedir.

Tablo 3.

Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Tezlerde kullanılan veri toplama araçları	<i>f</i>	%
Ölçek	11	47,7
Doküman incelemesi	8	34,6
Yarı yapılandırılmış görüşme	3	13,4
Açık uçlu anket tipi görüşme (metafor)	1	4,3
Toplam	23	100

İncelenen tezlerin büyük bir bölümünde veri toplama aracı olarak ölçek (47,7) kullanılmıştır. Toplanmasının kolay ve geniş boyutta örnekleme ulaşılabilmesi açısından ölçeğin tercih edildiği düşünülebilir. İkinci büyüklükteki ve $f=8$ çalışmada sadece veri toplama aracı olarak doküman incelemesi yönteminin kullanılması; konunun kavramsal boyutları, tarihsel gelişimi ve Türkiye içindeki yeri ve Avrupa ülkeleri ile karşılaştırılması açısından önem arz ettiği düşüncesinden yola çıkılması olabilir. $f=3$

çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır; bunların 2'si karma desenli çalışmada 1 tanesi ise odak grup görüşmesi yoluyla ele alınmıştır. Açık uçlu anket tipi görüşme sadece 1 çalışmada kullanılmış olup metaforik bir desen çerçevesinde uygulanmıştır.

Tezlerde Kullanılan İstatistiki Teknikler

Aşağıdaki tabloda incelenen tezlerde ne tür istatistiki tekniklerin kullanıldığı frekans ve yüzdelerle gösterilmektedir.

Tablo 4.

Tezlerde Kullanılan İstatistiki Teknikler

Tezlerde kullanılan istatistiki teknikler	f	%
Betimsel Teknikler (frekans,yüzde rb.)	13	33,3
T-testi	11	28,2
Varyans Analizi (Anova)	8	20,5
Korelasyon	3	7,7
Kruskall Wallis, Mann Whitney U	2	5,1
Ki-kare bağımsızlık testi	1	2,5
Mancova	1	2,5
Toplam	39	100

Tablo 4'de görüldüğü üzere, araştırmacılar genel olarak var olan durumu sayısal verilerle açıklamak için frekans, yüzde, standart sapma gibi betimsel teknikleri (%33,3) çalışmalarında kullanmışlardır. İkinci olarak; gruplar arası farklılıkları belirlemek amacıyla t-testi (%28,2), daha sonra sırasıyla gruplar ve değişkenler arası anlamlılığı belirlemek için varyans (Anova) analizi (%20,5) , gruplar arası ilişkiyi incelemek için korelasyon analizleri (%7,7) ve Kruskall Wallis ve Mann Whitney U analizleri (%5,1) yapılmıştır. Bu analizlerin dışında birer çalışmada Ki-kare bağımsızlık testi ve Mancova gibi analizlere de başvurulduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarından en çok çalışmanın 2014 yılında (%28,6) ve Ankara ilindeki üniversitelerde (52,3) ve çalışmaların çoğunlukla Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı bölümlerde (%57,1) gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, yaşam boyu öğrenmeyle ilgili 17 farklı anabilim dalında çalışmalar yapılması, bu konunun ne kadar geniş bir yelpazeye hitap ettiğinin büyük bir göstergesidir. Yapılan incelemelerde, araştırmaların yaşam boyu öğrenmeyi genel bir çerçevede tanıtmaya ve kurumlardaki yansımalarını açıklama ve çeşitli örneklemeler üzerinde farklı değişkenler açısından yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ya da algılarının belirlenmesi gibi konuların üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Tezlerde en az 9 en çok 1545 kişinin örnekleme alındığı ve tezleri sunanların %52,3'ün erkek, %47,7'sinin kadın araştırmacılar olduğu tespit edilmiştir. Araştırmalarda, nicel ve nitel modellerin eşit oranda (%42,9), karma desenin ise

(%14,2) oranında kullanıldığı, veri toplama aracı olarak en çok ölçeğin (%47,7) ve doküman incelemesi tekniğinin (%34,6) kullanıldığı saptanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, tezlerde en çok betimsel teknikler (frekans, yüzde) (%33,3) sırasıyla t-testi (%28,2) ve varyans analizi (%20,5) istatistiki tekniklerine başvurulduğu görülmüştür. Çalışmalarda ayrıca korelasyon, Kruskal Wallis, Mann Whitney U, Mancova gibi farklı tekniklerin de kullanıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, yaşam boyu öğrenmenin hayatın her yerinde sürekli öğrenme ihtiyacından doğan bir olgu olduğu, zaman, mekan, yaş gibi sınırlamalara bağlı kalmadığını, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde Avrupa'da üzerinde durulan bir kavram olarak ele alındığını, Türkiye'de bu alanla ilgili tez çalışmalarının 2007 yılı itibariyle başladığını ve günümüzde daha da önem kazanarak ilerlediğini incelenen çalışmalardan görmekteyiz.

Alanyazında bu çalışmaya benzer şekilde, farklı alanlarda yapılan araştırmalara rastlanmaktadır (Kabaca ve Erdoğan, 2007; Altinkurt, 2007; Özdemir ve Arı, 2008; Saracaloğlu ve Dursun, 2010; Bıkmaz ve diğerleri, 2013). Yapılan bu çalışmaların kapsamı ve analiz edilen değişkenleri bakımından farklılıklar göstermektedir. Çalışmalar genel olarak eğitim bilimleri kapsamında olsa da, incelenen lisansüstü tezlerde eğitim programları ve öğretimi, fen eğitimi, matematik eğitimi ve sanat eğitimi gibi farklı alanların kapsam dahiline alındığı görülmektedir. Ancak alanyazında yaşam boyu öğrenmeyle ilgili lisansüstü tezleri inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu çalışmayla birlikte yaşam boyu öğrenme ilgili yapılan lisansüstü tezler çeşitli değişkenlere göre analiz edilmiş ve söz konusu alandaki eğilimler ortaya konmuştur.

Yaşam boyu öğrenmeyle ilgili deneysel bir çalışmanın yapılmaması nedeniyle, bu alanda deneysel bir çalışma yapılmasının ya da bundan sonraki çalışmalarda farklı örneklem türleri üzerine lisansüstü çalışmalarının içerik analizi veya meta analiz gibi teknikler altında toplanıp derlenmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Altinkurt, L. (2007). Sanat eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 173, 105-113.
- Alpan, G. B., ve Durdubaşoğlu, G. (2013). Toplumsal Dayanışma Merkezlerindeki (TODAM) Resim Eğitimine Yönelik Katılımcı Görüşleri. *ijocis*,3(5). 55-68.
- Aksoy, M. (2013). Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (64).
- Beycioğlu, K. ve Konan, N. (2008). Yaşam Boyu Öğrenme ve Avrupa Eğitim Politikaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (24).

- Bıkmaz, F. H., Aksoy, E., Tatar, Ö., ve Altinyüzük, C. A. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerine ait içerik çözümlemesi (1974-2009), *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 287-303.
- Demirel, M. ve Yağcı, E. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı 1*: 100-111.
- Diker Coşkun, Y. ve Demirel, M., (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 108-120.
- Erdamar, G. (2011). *Eğitimde Yeni Yönelimler, Yaşam Boyu Öğrenme*. Edt. Demirel, Ö. Pegem A. Yayıncılık, Ankara.
- Gencil, İ. E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 38 (170).
- Kabaca, T. ve Erdoğan, Y. (2007). Fen Bilimleri, Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Alanlarındaki Tez Çalışmalarının İstatistiksel Açıdan İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 54-63.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 24. Baskı. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Özdemir, M. Ç. ve Arı, A. (2008). Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında Yapılmış Bazı Doktora Tezlerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü II. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, İstanbul. 40-63.
- Saracaloğlu, A. ve Dursun, F. (2010). Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *1. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*, Balıkesir.
- Turan, S. (2005). Öğrenen topluma doğru Avrupa Birliği politikalarında yaşam boyu öğrenme. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*. 5(1). 87-98.